

dokonane, aby dotrzymać terminów przez Pana Ministra zakreślonych.

Do dnia 15 grudnia 1928 r. doniosą mi Panowie, co zostało przeprowadzone, jaka część 1/4 całości akcji i jaki jest plan wykonania całości akcji.

W powiatach, na których terenie leżą miasta wydzielone, plan działania w mieście winien być ułożony w porozumieniu Pana Starosty z Panem Prezydentem miasta stosownie do kompetencji.

Ze względu na zaleconą przez Pana Ministra akcję propagandy nakrywania studzien, zwracam się równocześnie do Pana Kuratora Okręgu Szkolnego, Panów Starostów zaś proszę, aby porozumieli się w tej sprawie z PP. Inspektorami szkolnymi, przyczem uważam za nader wskazane, aby akcję propagandową za pośrednictwem szkół prowadzić również na rzecz szerzenia wśród ludności ogólnego zamięłowania czystości i porządku, potrzeby i pożytku celowo urządzonych gnojowisk, a wreszcie ochrony i poszanowania drzew sadzonych przy ulicach i gościnicach.

Na zarządy gmin i miast zechcą PP. wywrzeć natchnionych potrzebny nacisk, aby o ile się to dotąd nie stało — każda szkoła posiadała higienicznie urządzonego ustęp i aby ustępy były w należyтым porządku utrzymane.

Nie wątpię, że PP. rozumieją należycie doniosłość akcji wszczętej i prowadzonej przez Pana Ministra Spraw Wewnętrznych i że Panowie z całą gorliwością i energią polecenie Pana Ministra w czyn wprowadzą.

Korespondencję dotyczącą strony sanitarnej akcji, proszę kierować do Wydziału Zdrowia, wszelką zaś inną korespondencję z niniejszej akcji wynikającą do Wydziału Prezydjalnego Urzędu Wojewódzkiego.

Wojewoda: *Wł. Korsak.*

Załącznik do okólnika Wojew. Nr 104.

Ministerstwo Spraw Wewn. Warszawa, d. 25 IX 1928 r.
Nr Min. 1246 zdr./28/1.

Przedmiot: *Sprawa podniesienia zdrowotności i wyglądu kraju.*

OKÓLNIAK Nr 173.

Do wszystkich Panów Wojewodów i Pana Komisarza Rządu na m. st. Warszawę.

Półtoraroczna praca nad podniesieniem zdrowotności i wyglądu kraju (od marca 1927 r. do września 1928 r.) przyniosła widoczne rezultaty, czego dowodem może służyć ogólna poprawa stanu sanitarnego miast, ogólne wzmocnienie stanu zadrzewienia (w szczególności zaś na szosach i drogach) podniesienie wyglądu urzędów państwowych i chociażby ten fakt, iż 80% domów w miastach, a 60% we wsiach — zaopatrzone jest w ustępy, 60%

zaś domów w miastach posiada nakryte śmietniki. Cyfry te, aczkolwiek jeszcze niedostateczne, wskazują jednak na to, że antysanitarna bierność ludności została przełamana i pod tym względem pierwszy etap rozpoczętej kampanji został pomyślnie zakończony.

Dalsze etapy pracy polegać muszą nie tylko na utrzymaniu i umocnieniu rzeczy dokonanych i zdobytych w dziedzinie podniesienia zdrowotności i wyglądu kraju, ale i na stopniowym opanowywaniu i zdobywaniu w tej dziedzinie nowych wartości. Dla ułatwienia Panom Wojewodom (Panu Komisarzowi Rządu m. st. Warszawy) w tym względzie zadania podaję niżej wytyczne planu działania, wykonanie którego musi być zakończone do dnia 1° grudnia 1929 r. Rzucam przytem nowe hasło: „wyjść z pracą na wieś“ i zaznaczam, że będę żądał od Panów nie tylko najszerzego spopularyzowania tego hasła wśród wszystkich podległych Panom (aż do najniższej jednostki) urzędów, ale i pedagogicznego, konsekwentnego i nieustępliwego wcielania tego hasła w życie, będę żądał, by wygląd wsi, wymykającej się dotąd z pod wpływów władzy, uległ stanowczej i widocznej zmianie ku lepszemu.

Plan działania.

1) Przeprowadzić w miastach budowę ustępów publicznych, dla domów zaś nieposiadających dziedzińców — ustępów zbiorowych. Za wszelką cenę doprowadzić do tego, by w każdej szkole był ustęp i aby ustęp ten był higienicznie urządzonego i utrzymane. We wsiach rozpocząć propagandę, mającą na celu przyzwyczajanie ludności do stałego korzystania z wybudowanych ustępów.

2) Śpowodować, by wszystkie śmietniki (przewszystkiem w urzędach państwowych, w pierwszym rzędzie w starostwie i komendzie policji) były nakryte i zamknięte. Obecna ilość nakrywanych śmietników uważam za niedostateczną.

3) Usunąć brud z podwórz w miastach i wsiach; podwórza domów w miastach i wsiach muszą być stale oczyszczane i zmiatane. Nawóz musi być składany tylko w gnojowiskach, oddzielonych od reszty podwórza. Studnie obowiązkowo muszą być nakryte. Należy zorganizować za pośrednictwem szkół propagandę nakrywania studzien.

4) Aczkolwiek w wyglądzie urzędów państwowych nastąpiło znaczne polepszenie, niemniej jednak wymagam w dalszym ciągu prowadzenia w tym kierunku jaknajbardziej intensywnej akcji.

Wygląd urzędu (przewszystkiem starostwa, komendy względnie posterunku policji, szkoły, dworca kolejowego) musi stać się wzorem czystości i porządku, ponadto winien on być możliwie estetycznym. Wszelkie poczynania i wysiłki, zmierzające do osiągnięcia tego celu, będą przezemnie popierane włącznie do przyznania nagród za najlepiej utrzymane urzędy.